

Bipolar Orders. The Two Koreas since 1989

av Hyung Gu Lynn

London 2007: Zed Books (210 s)

Anmäls av Tobias Hübinette

Fil dr i koreanologi och forskare vid Mångkulturellt centrum,
Botkyrka

Den koreanska frågan bortom ideologisk antagonism och nationalistisk retorik

Den koreanska frågan, det vill säga delningen av den koreanska halvön och relationen mellan de båda koreanska staterna samt hur denna påverkar den östasiatiska regionen och i slutändan hela den globala arenan, har stötts och blötts i otaliga publikationer och på en mängd olika språk under de senaste decennierna, och detta både innanför och utanför forskarsamhället. Likaså har delningen och dess orsaker och följder analyserats utifrån ett flertal olika perspektiv, av vilka kalla krigskontextualiseringen utan tvivel är den vanligaste och mest dominerande. Enligt detta synsätt utgör 1948 års delning av den koreanska halvön i två nationalstater i det närmaste startskottet på det kalla kriget, liksom än mer det därpå följande kombinerade inbördes- och stormaktskriget, det vill säga Koreakriget (1950–1953). Vad gäller frågan om en lösning på den koreanska frågan, så är så gott som det enda förslaget att en åter-

förening är en absolut nödvändighet och gärna bör åstadkommas inom överskådlig tid.

Denna alltför ofta dikotomiserade ideologiska antagonism (det kapitalistiska syd kontra det kommunistiska nord) och ibland närmast rasideologiska nationalistiska retorik ("koreanerna är ett homogent folk") tenderar att prägla den västerländska rapporteringen och även forskningen om den koreanska frågan, och det är därför uppfriskande att ta del av *University of British Columbia*-forskaren Hyung Gu Lynns bok *Bipolar Orders. The Two Koreas since 1989*, där denne försöker nyansera bilden av de två koreanska statsbildningarna. Boken är utgiven av *Zed Books* som en del i dess samtidshistoriska serie *Global History of the Present*, där syftet är att försöka förstå olika frågor och problem, länder och regioner på ett nytt sätt i en globaliserad och postmodern värld efter 1989 och kalla krigets slut. Trots ett begränsat utrymme har Lynn lyckats med att på ett förståeligt och komprimerat sätt presentera de båda Koreas utveckling och relationer sinsemellan under de senaste två decennierna.

Bipolar Orders skiljer sig från den uppsjö av böcker om särskilt Nordkorea som självpåtagna "koreaexperter" i väst stått bakom sedan kärnvapenfrågans början på 1990-talet och utbrottet av det så kallade kriget mot terrorismen 2001, genom att Lynn gör frekvent bruk av koreanskspråkigt källmaterial, vilket inte alltid ens de ledande västerländska koreanologerna brukar göra.

Genom att med en källkritisk intention göra bruk av både nord- och sydkoreanska medier, lyckas Lynn förmedla en nyanserad bild av varför landet delades på 1940-talet, varför Sydkorea demokratiserades från och med slutet på 1980-talet och början av 1990-talet, varför Nordkorea har överlevt både det sovjetryska imperiets fall och Kinas ekonomiska liberalisering, och varför det som Lynn väljer att benämna "den bipolära ordningen" överhuvudtaget har kunnat kvarstå efter kalla krigets slut.

Genom att utgå ifrån den stereotypa bilden i väst av den koreanska frågan polemiserar Lynn mot allt tal om "historiens slut" och den västerländska liberaldemokratiska och marknadsekonomiska modellens moraliska överlägsenhet och slutgiltiga seger, liksom mot demoniseringen av Nordkorea som ett hot mot västvärlden och den likaledes vanligt förekommande idealiseringen av Sydkoreas "exemplariska" moderniseringsprocess. Dessutom ställer författaren den provokativa frågan om vad det egentligen är som säger att Nord- och Sydkorea med nödvändighet måste återförenas, och ifrågasätter därmed den implicita etniska nationalism som är hegemonisk i de båda staterna, liksom också bland många västerländska koreaforskare.

I stället för att hitta orsakerna till Sydkoreas demokratisering i den nyliberala våg som sköljde över tredje världen på 1990-talet, spårar Lynn denna till inhemska faktorer i form av framför allt de livaktiga och livskraftiga sociala rörelser som verkat inom landet och som faktiskt lyckats störta tre diktatoriska regimer (1960, 1979 och 1987). I de två kapitlen om Sydkorea använder han sig också av den i övriga Asien framgångsrika koreanska populärkulturindustrins produkter för att både förstå hur landets ekonomi kunde återhämta sig så snabbt efter Asienkrisen (som varade mellan 1997-1999 för Koreas del), liksom för att avläsa de köns-, klass-, regions- och generationsmotsättningar som kännetecknar det sydkoreanska samhället.

Vidare ifrågasätter författaren med emfas föreställningen om Sydkorea som ett homogent samhälle genom att beröra sådana relativt okända minoritetsgrupper som de etniska japaner som stannade kvar i landet efter avkolonialiseringen 1945, den etniska kinesiska närvaron som går tillbaka åtminstone till 1800-talet och de tusentals blandbarn, som blivit till sedan 1950-talet på grund av den permanenta amerikanska truppenärvaron, av vilka en majoritet har adopterats bort till väst.

Det är dock särskilt de båda kapitlen om Nordkorea som fascinerar genom att de bygger på koreanska och även japanskspråkiga källor, vars innehåll sällan görs bruk av i västerländska publikationer och på västerländska språk. Lynn försöker medvetet undvika att återupprepa de i västerländska medier vanligt förekommande orientalistiskt färgade troperna kring Nordkorea, och han väljer att göra bruk av vad han kallar den heliga treenighetens modell för att förstå den nordkoreanska maktstrukturen. Den nationsgrundande fadern blir då Kim Il-Sung, sonen blir naturligtvis Kim Jong-Il, medan den helige anden utgörs av *juche*-ideologin, numera ofta kallad *kimilsungismen* sedan de sista spåren av västerländsk marxism har försvunnit ur konstitutionen och ur nordkoreanska officiella dokument. Även om denna originella modell kanske inte helt håller för att exempelvis förklara de fraktionsstrider som äger rum inom det koreanska arbetarpartiet, så avfärdar Lynn sådana dominerande modeller som den konfucianska genom att påvisa att "tronföljden" aldrig har varit självklar trots den konfucianska "lagen" om den förstfödde sonen.

Efter en sammanfattande genomgång av historien om relationen mellan de båda Korea, varnar Lynn i ett slutord för hur fort utvecklingen går vad gäller den koreanska frågan, liksom hur omöjligt det är att förutsäga vad som kommer att ske härnäst. Ironiskt nog har också ett avgörande maktskifte ägt rum i Sydkorea sedan boken kom ut i och med valet i december 2007 av den konservative presidenten Lee Myung-bak (hans två företrädare tillhörde det progressiva lägret), och på ett liknande sätt har mycket även hunnit hända i den nordkoreanska kärnvapenfrågan och relationen mellan USA och Nordkorea (i skrivande stund har USA lovat att stryka Nordkorea från listan över "terroriststater").

På grund av den hårda ideologiseringen och dikotomiseringen av den koreanska frågan, är det svårt att hitta läsvärda

och trovärdiga böcker på ett västerländskt språk om de båda koreanska staterna, och då Lynns bok *Bipolar Orders* sticker ut genom att ifrågasätta en rad samtidshistoriska "sanningar" och samhällsvetenskapliga "lagar", är den trots sin av utrymmesskäl ibland alltför korthuggna stil att rekommendera för alla som intresserar sig för, med författarens eget uttryck, den bipolära koreanska ordningen.